Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MACIEJA SZPUNARJA,
predstavljeni 8. maja 2025 [1]

Združeni zadevi C-580/23 in C-795/23

Mio AB,
Mio e-handel AB,
Mio Försäljning AB
proti
Galleri Mikael & Thomas Asplund Aktiebolag
(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Svea Hovrätt Patent- och marknadsöverdomstolen (pritožbeno sodišče v Stockholmu kot pritožbeno sodišče za intelektualno lastnino in gospodarske zadeve, Švedska))
in
konektra GmbH,
LN
proti
USM U. Schärer Söhne AG

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija))

„Predhodno odločanje – Avtorska pravica in sorodne pravice – Direktiva 2001/29/ES – Člen 2 – Pravica reproduciranja – Pojem ‚delo‘ – Avtorskopravno varstvo del uporabne umetnosti – Presoja izvirnosti dela uporabne umetnosti – Pojem ‚svobodne in ustvarjalne izbire‘ – Merila za presojo svobodnih in ustvarjalnih izbir – Presoja kršitve izključnih pravic“

Uvod

1. Nedavni odločbi sodišč dveh držav članic v zvezi z ikoničnimi modeli v oblikovalskem svetu, dobro ponazarjata dileme, povezane s problematiko, izpostavljeno v obravnavanih združenih zadevah, in sicer z avtorskopravnim varstvom del uporabne umetnosti. Tribunal judiciaire de Paris (okrožno sodišče v Parizu, Francija) je na primer priznalo opredelitev dveh modelov torbic „Kelly“ in „Birkin“ znamke Hermès kot „delo“ v smislu avtorske pravice. [2] Nekaj dni pozneje je

[1] Jezik izvirnika: francoščina.

[2] Sodba z dne 7. februarja 2025, RG 22/09210. Glej tudi Söğüt, A, *Design or art? French court rules that Birkin Bag is a copyright work*, https://ipkitten.blogspot.com.

Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija, eno od predložitvenih sodišč v obravnavanih združenih zadevah) zavrnilo tako opredelitev v primeru dveh modelov sandalov znamke Birkenstock. [3]

2. Težave, s katerimi se srečujemo pri varstvu intelektualne lastnine v zvezi s to kategorijo predmetov, izhajajo iz dejstva, da so ti predmeti na meji med „čistimi“ umetniškimi deli in zgolj uporabnimi predmeti: spadajo v obe skupini, vendar v nobeno od njiju v celoti. Poleg tega kategorija del uporabne umetnosti ni enovita, saj vključuje tako prava umetniška dela, ki imajo dodatno uporabno funkcijo, kot tudi uporabne predmete, ki so jim ustvarjalci dali „umetniški“ vidik v najširšem pomenu besede. Da ne omenjamo predmetov, ki bi jih bilo težko opredeliti kot čista umetniška dela ali kot dela uporabne umetnosti, kot so izdelki visoke mode, nakit in nekatere stekleničke parfumov.

3. Zato se, čeprav za to vrsto predmetov obstajajo ureditve varstva *sui generis*, kot je ureditev varstva modelov v pravu Unije, še naprej postavlja vprašanje njihovega avtorskopravnega varstva. Različni pravni sistemi na to vprašanje dajejo različne odgovore, od izključitve avtorskopravnega varstva uporabnih predmetov, omejenega varstva, varstva, ki je pogojeno s strožjimi zahtevami kot za druge kategorije del, pa vse do popolnega varstva, ki temelji na enakih merilih, kot veljajo za druge kategorije del, skladno s teorijo enotnosti umetnosti [4].

4. Zdi se, da je tem sistemom skupno nezadovoljstvo z njihovim delovanjem. To se nanaša, prvič, na neobstoj jasne razmejitve med uporabnimi predmeti, ki so upravičeni do avtorskopravnega varstva, in tistimi, ki so iz njega izključeni, ter drugič, na nepredvidljivost in neobstoj pravne varnosti, ki iz tega izhaja. Zato se nacionalni sistemi varstva del uporabne umetnosti nenehno spreminjajo v zakonodaji in sodni praksi, da bi se našle rešitve, ki so bolje prilagojene potrebam zainteresiranih oseb. [5]

5. Avtorsko pravo Unije za dela uporabne umetnosti določa načelo varstva brez posebnih zahtev. Vprašanje o načinih te zaščite je bilo že postavljeno pred Sodiščem. [6] V obravnavanih združenih zadevah je Sodišče pozvano, naj izpopolni svojo sodno prakso na tem področju. V zvezi s tem ne gre za določitev enotnega standarda varstva, na podlagi katerega bi bilo mogoče zanesljivo ugotoviti, ali predmet spada na področje tega varstva, saj bi bila takšna ambicija utopična. Opredelitev dela v avtorskem pravu zahteva zapleteno in delno subjektivno presojo, ki jo je mogoče opraviti le za vsak primer posebej. Bi pa bilo treba to opredelitev uskladiti na notranjem trgu, da bi se možnost zaščite torbice „Birkin“ in sandalov Birkenstock presojala na podlagi istih meril v vseh državah članicah.

[3] Sodba z dne 20. februarja 2025, I ZR 16/24. Glej tudi Pemsel, M., *Birkenstock's sandals are not sufficiently artistic to enjoy copyright protection*, https://ipkitten.blogspot.com.

[4] V skladu s to teorijo ni razlike med „čisto umetnostjo“ in „uporabno umetnostjo“, saj si vse stvaritve zaslužijo enako varstvo, ne glede na njihov namen.

[5] Za pregled razmer v različnih evropskih in neevropskih državah glej Derclaye, E. (ur.), *The Copyright/Design Interface*, Cambridge University Press, 2018.

[6] Glej zlasti sodbi z dne 12. septembra 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721, v nadaljevanju: sodba Cofemel), in z dne 11. junija 2020, Brompton Bicycle (C-833/18, EU:C:2020:461, v nadaljevanju: sodba Brompton Bicycle).

Pravni okvir

Pravo Unije

6. Členi od 2 do 4 Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi[7] določa:

„Člen 2

Države članice predvidijo za spodaj naštete izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo, neposredno ali posredno, začasno ali stalno, reproduciranje na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali deloma:

(a) avtorjem za njihova dela;

[…]

Člen 3

1. Države članice predvidijo za avtorje izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo vsakršno obliko priobčenja njihovih del javnosti, po žici ali na brezžični način, vključno z dajanjem svojih del na voljo javnosti tako, da imajo člani javnosti do njih dostop s kraja in v času, ki si ju izberejo sami.

[…]

Člen 4

1. Države članice predvidijo za avtorje v zvezi z izvirnikom ali primerki del izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo kakršno koli javno distribuiranje s prodajo ali drugače.

[…]“

Švedsko pravo

7. V skladu s členom 1(1), točka 6, Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (zakon (1960:729) o avtorski pravici na književnih in umetniških delih) so varovana med drugim dela uporabne umetnosti.

8. V skladu s členom 2 tega zakona avtorska pravica ob upoštevanju nekaterih omejitev vključuje izključno pravico razpolaganja z delom z reproduciranjem dela in dajanjem dela na voljo javnosti v izvirniku ali spremenjeni obliki, v prevodu ali priredbi, v drugi književni ali umetniški zvrsti ali z uporabo druge tehnike. Reproduciranje je vsako neposredno ali posredno, začasno ali stalno reproduciranje dela, v celoti ali deloma, na kakršen koli način in v kakršni koli obliki. Delo je dano na voljo javnosti, na primer kadar se posreduje javnosti ali kadar se reprodukcije dela prodajajo, dajejo v najem, posojajo ali kako drugače distribuirajo javnosti.

[7] UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230.

Nemško pravo

9. Člen 2 Urheberrechtsgesetz (zakon o avtorski in sorodnih pravicah) z dne 9. septembra 1965[8], naslovljen „Varovana dela“, v odstavku 1, točka 4, določa, da varovana dela zlasti zajemajo dela lepih umetnosti, vključno z arhitekturnimi deli in deli uporabne umetnosti, ter osnutke takih del, v odstavku 2 pa, da so dela v smislu tega zakona le osebne intelektualne stvaritve.

Dejansko stanje, postopka v glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Zadeva C-580/23

10. Galleri Mikael & Thomas Asplund Aktiebolag, družba švedskega prava (v nadaljevanju: Asplund), proizvaja in oblikuje izdelke in kose pohištva za notranjo dekoracijo, med katere spadajo tudi mize iz serije „Palais Royal“.

11. Mio AB, Mio e-handel AB in Mio Försäljning AB, družbe švedskega prava (v nadaljevanju skupaj: Mio), opravljajo dejavnost trgovine na drobno v sektorju notranjega pohištva in dekoracijskih izdelkov za dom. Ponudba pohištva družbe Mio vključuje med drugim mize iz serije pohištva „Cord“.

12. Družba Asplund je oktobra 2021 pri Patent- och marknadsdomstolen (sodišče za intelektualno lastnino in gospodarske zadeve, Švedska) vložila tožbo, s katero je v bistvu predlagala, naj se družbi Mio prepove proizvodnja, trženje in prodaja miz „Cord“ zaradi kršitve njenih avtorskih pravic na mizi „Palais Royal“.

13. Družba Mio izpodbija avtorskopravno varstvo mize „Palais Royal“, saj naj ta miza ne bi izkazovala zadostne izvirnosti za pridobitev takega varstva. Poleg tega meni, da tudi če bi bilo tako, bi bilo to varstvo omejeno in ozko, razlike med zadevnima mizama pa bi zadostovale za ugotovitev, da avtorske pravice družbe Asplund niso bile kršene. Poleg tega družba Mio trdi, da je bila miza „Cord“ oblikovana neodvisno in ni kopija mize „Palais Royal“.

14. Patent- och marknadsdomstolen (sodišče za intelektualno lastnino in gospodarske zadeve) je s sodbo z dne 19. oktobra 2022 ugodilo predlogu družbe Asplund. Družba Mio je zoper to odločbo vložila pritožbo pri predložitvenem sodišču.

15. V teh okoliščinah je Svea hovrätt Patent- och marknadsöverdomstolen (pritožbeno sodišče, ki zaseda v Stockholmu kot pritožbeno sodišče za intelektualno lastnino in gospodarske zadeve, Švedska) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Kako naj se pri presoji, ali je predmet uporabne umetnosti upravičen do obširnega avtorskopravnega varstva kot delo v smislu členov od 2 do 4 [Direktive 2001/29], ta presoja opravi – in kateri dejavniki se morajo ali bi se morali upoštevati – glede vprašanja, ali predmet odraža avtorjevo osebnost, s tem ko izraža njegove svobodne in ustvarjalne izbire? V zvezi s tem je vprašanje predvsem, ali naj bo presoja izvirnosti osredotočena na dejavnike, ki obkrožajo ustvarjalni proces, in avtorjevo pojasnilo o dejanskih izbirah, ki jih je opravil pri ustvarjanju predmeta, ali na dejavnike, ki so povezani s samim predmetom in končnim rezultatom ustvarjalnega procesa, ter to, ali sam predmet izraža umetniški učinek.

[8] BGBl. 1965 I, str. 1273.

2. Za odgovor na prvo vprašanje in vprašanje, ali predmet uporabne umetnosti odraža avtorjevo osebnost, s tem ko izraža njegove svobodne in ustvarjalne izbire: kakšen pomen ima dejstvo, da

   (a) predmet sestoji iz elementov, ki se pojavljajo pri vsakdanjih videzih izdelka?

   (b) predmet temelji na predhodnem znanem videzu izdelka ali aktualnem oblikovalskem trendu in je variacija teh?

   (c) je bil ustvarjen enak ali podoben predmet, preden ali – neodvisno in brez vednosti o predmetu uporabne umetnosti, za katerega se uveljavlja varstvo kot delo – potem ko je bil ustvarjen zadevni predmet?

3. Kako naj se opravi ocena podobnosti – in kakšna podobnost je potrebna – pri presoji, ali je domnevno kršeči predmet uporabne umetnosti zajet z obsegom varstva dela in krši izključno pravico na delu, ki mora biti v skladu s členi od 2 do 4 [Direktive 2001/29] podeljena avtorju? V zvezi s tem je vprašanje predvsem, ali naj bo presoja osredotočena na to, ali je v domnevno kršečem predmetu mogoče prepoznati zadevno delo, ali na to, ali domnevno kršeči predmet naredi enak celotni vtis kot zadevno delo, oziroma na kaj še naj bo presoja osredotočena.

4. Za odgovor na tretje vprašanje in vprašanje, ali je domnevno kršeči predmet uporabne umetnosti zajet z obsegom varstva dela in krši izključno pravico na tem delu: kakšen pomen ima

   (a) stopnja izvirnosti dela za obseg varstva dela?

   (b) dejstvo, da delo in domnevno kršeči predmet uporabne umetnosti sestojita iz elementov, ki se pojavljajo pri vsakdanjih videzih izdelka, ali temeljita na predhodnih videzih izdelka ali aktualnem oblikovalskem trendu in sta variaciji teh?

   (c) dejstvo, da je bil ustvarjen drug enak ali podoben predmet, preden ali – neodvisno in brez vednosti o delu – potem ko je bilo ustvarjeno delo?“

Zadeva C-795/23

16. USM U. Schärer Söhne AG, družba švicarskega prava (v nadaljevanju: USM), proizvaja in modularen pohištven sistem pod imenom „USM Haller“. Za ta pohištveni sistem je značilno, da se okrogle sijoče kromirane cevi s pomočjo povezovalnih kroglastih delov sestavijo v ogrodje, v katero se vstavijo barvne kovinske plošče. Tako ustvarjena ogrodja se lahko poljubno kombinirajo in sestavljajo drugo nad drugim ali drugo poleg drugega.

17. Konektra GmbH, družba nemškega prava, in LN, njen direktor (v nadaljevanju skupaj: družba Konektra), sta prek spleta ponujala nadomestne in razširitvene dele za sistem „USM Haller“, ki so po obliki in pretežno tudi po barvi ustrezali izvirnim sestavnim delom sistema USM, ne da bi družba USM temu nasprotovala. Od leta 2018 so na spletnem mestu družbe Konektra navedeni vsi sestavni deli, ki so potrebni za popolno sestavo pohištva „USM Haller“, prav tako družba svoje proizvode oglašuje s slikami sestavljenega pohištva. Poleg tega stranka ob dostavi, ki jo opravi družba Konektra, prejme tudi navodila za montažo celotnega pohištva, družba Konektra pa svojim strankam ponuja tudi storitev montaže.

18. Družba USM meni, da družba Konektra ne ponuja več zgolj nadomestnih delov za sistem „USM Haller“, ampak proizvaja, ponuja in trži svoj lastni pohištveni sistem, ki je identičen sistemu družbe USM. Družba USM meni, da ponudba družbe Konektra krši njeno avtorsko pravico na sistemu „USM Haller“ kot delu uporabne umetnosti ali vsaj pomeni posnemanje, ki je nedopustno z vidika konkurenčnega prava.

19. Zato je družba USM pri Landgericht Düsseldorf (deželno sodišče v Düsseldorfu, Nemčija) zoper družbo Konektra vložila tožbo, s katero je predlagala opustitev, posredovanje informacij in predložitev računov, povračilo stroškov opomina ter ugotovitev odškodninske obveznosti. To sodišče je tem predlogom ugodilo, pri čemer je svojo odločitev oprlo predvsem na avtorsko pravico.

20. Pritožbeno sodišče Oberlandesgericht Düsseldorf (višje deželno sodišče v Düsseldorfu, Nemčija) pa je s sodbo z dne 2. junija 2022 zavrnilo predloge družbe USM, ki so temeljili na avtorskem pravu, in ugodilo le predlogom, ki so temeljili na konkurenčnem pravu.

21. Obe stranki sta zoper to odločbo vložili revizijo pri Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče), ki je predložitveno sodišče. To sodišče meni, da je uspeh revizije družbe USM odvisen od razlage pojma „izvirnost“, kot ga razlaga Sodišče, ter od razmerja med avtorskopravnim varstvom in varstvom na podlagi prava modelov.

22. V teh okoliščinah je Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali pri delih uporabne umetnosti med varstvom na podlagi prava modelov in avtorskopravnim varstvom obstaja razmerje pravilo-izjema v tem smislu, da za avtorskopravno presojo izvirnosti teh del veljajo strožje zahteve glede svobodnih in ustvarjalnih izbir ustvarjalca kot pri drugih vrstah del?

2. Ali je treba pri avtorskopravni presoji izvirnosti upoštevati (tudi) subjektivni pogled ustvarjalca na ustvarjalni proces in ali mora ta zlasti svobodne in ustvarjalne izbire sprejeti zavestno, da se jih lahko šteje za svobodne in ustvarjalne izbire v smislu sodne prakse [Sodišča]?

3. Če je treba v okviru presoje izvirnosti odločilno izhajati iz tega, ali in v kakšnem obsegu je v delu objektivno izraženo umetniško ustvarjanje: ali se pri tej presoji lahko upoštevajo tudi okoliščine, do katerih je prišlo po trenutku nastanka stvaritve, odločilnem za presojo izvirnosti, kot na primer predstavitev stvaritve na umetniških razstavah ali v muzejih ali njeno priznanje v strokovnih krogih?“

Postopek pred Sodiščem

23. Predloga za sprejetje predhodne odločbe v zadevah C-580/23 in C-795/23 sta na Sodišče prispela 21. septembra oziroma 21. decembra 2023. Pisna stališča v zadevi C-580/23 so predložile stranke iz postopka v glavni stvari, francoska vlada in Evropska komisija, v zadevi C-795/23 pa stranke iz postopka v glavni stvari, francoska in nizozemska vlada ter Komisija. Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 13. maja 2024 zadevi združil za ustni del postopka in izdajo sodbe. Stranke iz postopka v glavni stvari v obeh zadevah ter francoska vlada in Komisija so bile zastopane na obravnavi 30. januarja 2025.

Analiza

24. Vprašanja za predhodno odločanje v obravnavanih združenih zadevah se nanašajo na pojem „delo“ v smislu avtorskega prava Unije, kot ga razlaga Sodišče, in odpirajo več pravnih vprašanj, in sicer: razmerje med avtorskopravnim varstvom in varstvom na podlagi prava modelov (prvo vprašanje za predhodno odločanje v zadevi C-795/23), merila za presojo izvirnosti dela (prvo in drugo vprašanje v zadevi C-580/23 ter drugo in tretje vprašanje v zadevi C-795/23) ter merila za presojo kršitve varovanih avtorskih pravic (tretje in četrto vprašanje v zadevi C-580/23). V teh sklepnih predlogih bom ta vprašanja obravnaval v tem vrstnem redu.

Razmerje med avtorskopravnim varstvom in varstvom na podlagi prava modelov

25. Predložitveno sodišče v zadevi C-795/23 s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali v pravu Unije obstaja razmerje pravilo-izjema med varstvom na podlagi prava modelov in avtorskopravnim varstvom, zaradi katerega bi pri presoji izvirnosti del uporabne umetnosti veljale strožje zahteve kot pri drugi vrsti del.

26. Iz pojasnil predložitvenega sodišča je razvidno, da je to vprašanje postavljeno v povezavi s trditvijo Sodišča v točki 52 sodbe Cofemel, da „čeprav je varstvo modelov in avtorskopravno varstvo na podlagi prava Unije mogoče podeliti kumulativno za isti predmet, je ta kumulacija mogoča le v nekaterih primerih“. V okviru analize tega vprašanja bom na kratko spomnil na temelje varstva v okviru teh dveh sistemov.

27. V skladu z ustaljeno sodno prakso morata biti za pojem „delo“ v smislu avtorskega prava Unije izpolnjena dva kumulativna elementa. Po eni strani ta pojem pomeni, da obstaja izviren predmet v tem smislu, da je avtorjeva lastna intelektualna stvaritev. Po drugi strani je opredelitev kot delo pridržana za elemente, ki so izraz take stvaritve. [9]

28. Glede prvega elementa, je za to, da se predmet lahko šteje za izviren, hkrati nujno in zadostno, da ta odraža osebnost njegovega avtorja in njegove svobodne in ustvarjalne izbire. Kadar pa so ustvarjenje predmeta narekovali tehnični preudarki, pravila ali druge zahteve, ki niso puščali prostora za ustvarjalno svobodo, ni mogoče šteti, da ta predmet izkazuje potrebno izvirnost, da lahko pomeni delo. [10]

29. V zvezi z zadnjenavedenim vidikom je Sodišče pojasnilo, da je predmet, ki izpolnjuje pogoj izvirnosti, lahko upravičen do avtorskopravnega varstva, čeprav je bila njegova izdelava določena s tehničnimi preudarki, če taka določitev avtorju ni preprečila, da bi odražal svojo osebnost v tem predmetu z izražanjem svobodne in ustvarjalne izbire. Vendar pa ni dovolj le, da je obstajala možnost izbire oblike predmeta, temveč tudi, da je avtor s svobodnimi in ustvarjalnimi izbirami izvirno izrazil svojo ustvarjalno sposobnost in je proizvod oblikoval tako, da odraža njegovo osebnost. [11]

[9] Glej sodbo Cofemel (točka 29 in navedena sodna praksa).

[10] Glej sodbo Cofemel (točki 30 in 31 ter navedena sodna praksa).

[11] Glej v tem smislu sodbo Brompton Bicycle (točke 26 in od 32 do 35).

30. Odraz avtorjeve osebnosti v obliki predmeta, katerega varstvo se zahteva, je torej temelj pojma „izvirnost“ in s tem temeljni pogoj za varstvo v okviru avtorskega prava Unije. Osebni pečat avtorja se lahko kaže v različnem obsegu, lahko je celo zelo subtilen, vendar mora biti prisoten. Prav ta pečat predmetu daje „edinstven“ značaj v smislu, da se razlikuje od vseh podobnih predmetov, ki jih ustvari nekdo drug.

31. V tem okviru je treba razumeti formulacijo „svobodna in ustvarjalna izbira“, ki jo je uporabilo Sodišče. Tako med neustvarjalne ne spadajo le izbire, ki niso svobodne v smislu, da jih narekujejo tehnične ali druge zahteve, temveč tudi tiste, ki čeprav niso vezane na take zahteve, izhajajo bodisi iz povsem uporabnih razlogov bodisi iz metod ali standardov, ki se običajno uporabljajo pri izdelavi zadevnih predmetov, kot tudi tiste, ki so povsem nepomembne in vsakdanje.

32. Čeprav ima torej vsak materialni predmet nujno obliko in je ta oblika posledica bolj ali manj svobodne izbire ustvarjalca, je lahko do avtorskopravnega varstva upravičen le predmet, katerega oblika, ki je vsaj delno določena z ustvarjalno izbiro avtorja, odraža njegovo osebnost. V avtorskem pravu se torej uporablja subjektivno merilo varstva.[12]

33. Nasprotno pa pravo modelov uporablja objektivno merilo varstva, in sicer merilo novosti in individualne narave.[13] To merilo se presoja glede na prejšnje modele, in sicer do varstva je upravičen vsak model, ki se od prejšnjih dovolj razlikuje, da naredi drugačen celotni vtis. Zahtev glede značilnosti samega modela ni, razen če jih ne določa izključno tehnična funkcija predmeta, glede katerega se model uporablja.

34. Zato menim, da trditve Sodišča v točki 52 sodbe Cofemel ni mogoče razumeti tako, da vzpostavlja razmerje pravilo-izjema med varstvom na podlagi prava modelov in avtorskopravnim varstvom.

35. Sodišče je v zvezi s tema varstvoma v točki 50 te sodbe ugotovilo razlike v njunih ciljih in pravilih, ki ju urejajo. V naslednji točki je tudi poudarilo, da podelitev avtorskopravnega varstva ne sme privesti do tega, da bi se poseglo zlasti v njune cilje.

36. V tem okviru menim, da je točka 52 sodbe Cofemel zgolj opozorilo nacionalnim sodiščem, da ni avtomatizma med podelitvijo varstva na podlagi prava modelov in avtorskopravnega varstva ter da se pogoji za to varstvo, in sicer merilo novosti in individualne narave na eni strani ter merilo izvirnost na drugi strani, ne smejo zamenjevati. Ni namreč nujno, da je predmet izviren v smislu avtorskega prava, da bi se lahko štel za novega in z individualno naravo v smislu prava modelov. Nasprotno, čeprav je ta položaj v praksi manj pogost, izvirni predmet lahko nima individualne narave, če se z vizualnega vidika ne razlikuje dovolj od obstoječih oblik.

37. V tem smislu je treba razumeti ugotovitev Sodišča, da je kumulacija varstva na podlagi teh dveh mehanizmov mogoča le „v nekaterih primerih“. Nasprotno pa menim, da iz te ugotovitve ni mogoče sklepati, da bi bilo treba za omejitev takšne kumulacije na določene primere uporabiti višji prag izvirnosti za uporabne predmete kot za druge kategorije del. Taka ugotovitev bi bila

[12] V zvezi s konceptom izvirnosti v francoskem pravu, za katerega se zdi, da je podoben konceptu, ki ga je sprejelo Sodišče, glej zlasti Pollaud-Dulian, F., *Propriété intellectuelle. Le droit d'auteur*, Economica, Pariz, 2014, str. od 156 do 168.

[13] Glej člene od 3 do 5 Direktive 98/71/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. oktobra 1998 o pravnem varstvu modelov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 21, str. 120) in člene od 4 do 6 Uredbe Sveta (ES) št. 6/2002 z dne 12. decembra 2001 o modelih Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 27, str. 142).

v nasprotju s tem, kar jasno izhaja iz točke 48 sodbe Cofemel in iz splošne sistematike te sodbe, in sicer, da je treba izvirnost del uporabne umetnosti presojati po enakih merilih, kot se uporabljajo za druge kategorije del.

38. Zato predlagam, naj se na prvo vprašanje za predhodno odločanje v zadevi C-795/23 odgovori, da v pravu Unije ni razmerja pravilo-izjema med varstvom na podlagi prava modelov in avtorskopravnim varstvom, zaradi katerega bi pri presoji izvirnosti del uporabne umetnosti veljale strožje zahteve kot pri drugi vrsti del.

Merila za presojo izvirnosti

39. Predložitveni sodišči s prvim in drugim vprašanjem za predhodno odločanje v zadevi C-580/23 ter drugim in tretjim vprašanjem v zadevi C-795/23, za katera predlagam, da se analizirajo skupaj, v bistvu sprašujeta, kako je treba presojati izvirnost del uporabne umetnosti za namene uporabe členov 2(a), 3(1) in 4(1) Direktive 2001/29, in natančneje, ali je treba te določbe razlagati tako, da je treba pri tej presoji upoštevati elemente, ki se nanašajo na ustvarjalni proces in namene ustvarjalca, ali le elemente, ki so zaznavni v samem delu. Ti sodišči se sprašujeta tudi, kakšno vlogo imajo pri navedeni presoji dodatni elementi, kot so uporaba že obstoječega videza pri ustvarjanju dela, navdih ustvarjalca iz obstoječih predmetov, verjetnost neodvisne podobne stvaritve ali celo priznanje stvaritve v strokovnih krogih.

Presoja izvirnosti del uporabne umetnosti

40. V zvezi z uvodnim vprašanjem, kako je treba ugotoviti izvirnost dela uporabne umetnosti, je odgovor razviden iz mojih pripomb v točkah od 27 do 32 teh sklepnih predlogov v zvezi s pojmom izvirnosti v avtorskem pravu Unije. Tako mora sodišče presoditi, ali je predmet, katerega varstvo se zahteva, izraz svobodnih in ustvarjalnih izbir, ki odražajo osebnost njegovega avtorja. Menim, da na tej stopnji ni mogoče podati na abstrakten način nobenega dodatnega pojasnila. Pojem izvirnosti je namreč zelo splošen, če ne celo nejasen, in se uporablja za zelo različne predmete, zato ni primeren za strogo in sistematično opredelitev v sodni praksi.[14] Uporabljati ga je treba v vsakem posameznem primeru na podlagi presoje dejanskega stanja.

41. Vendar je treba pri tej uporabi upoštevati posebnosti vrste zadevnih del. Dela uporabne umetnosti se od drugih kategorij del razlikujejo po tem, da so predvsem uporabni predmeti. Taki predmeti pa so rezultat znanja in izbire njihovih ustvarjalcev. Te izbire lahko narekujejo tehnične, ergonomske ali varnostne omejitve ali pa izhajajo iz standardov in dogovorov, sprejetih v zadevnem sektorju. Prav tako so lahko svobodne, vendar brez dodajanja osebnega pridiha predmetu, kar pomeni, da bi lahko bile enake, če bi bil ustvarjalec nekdo drug. Vendar pa za ustvarjanje uporabnega predmeta ni treba sprejeti ustvarjalnih izbir v smislu iz točk od 28 do 31 teh sklepnih predlogov. Ustvarjalne izbire so možen, vendar ne nujen dodatek k samemu bistvu zadevnega predmeta. Čeprav so te izbire lahko neločljivo povezane z obliko danega predmeta[15], ostaja dejstvo, da je lahko ustvarjen drug predmet z enakimi uporabnimi funkcijam – kar se pogosto zgodi – brez dodajanja takšnih ustvarjalnih izbir.

[14] Za poglobljeno teoretično analizo glej *The Protection of Works of Applied Art under EU Copyright Law. Opinion of the European Copyright Society in MIO/konektra (Cases C-580/23 and C-795/23)* (europeancopyrightsociety.org).

[15] S tem torej ne mislim, da mora biti oblika nujno ločljiva od samega predmeta v skladu s teorijo „conceptual separability“, za katero se zdi, da je vir težav pri uporabi za sodišča Združenih držav Amerike (glej v zvezi s tem Ginsburg, J.C., *'Courts Have Twisted Themselves into Knots' (and the Twisted Knots Remain to Untangle): US Copyright Protection for Applied Art after Star Athletica*, v Derclaye, E., op.cit., str. 297).

42. Sodišče, ki odloča o vprašanju izvirnosti takega predmeta, mora torej poiskati in ugotoviti te ustvarjalne izbire v zvezi z obliko predmeta, da ga lahko razglasi za avtorskopravno varovanega. V nasprotju z drugimi kategorijami del, pri katerih je že sama odločitev za ustvarjanje ustvarjalna izbira, pri delih uporabne umetnosti v zvezi s tem ni nobene domneve. Zlasti dejstvo, da se je ustvarjalec uporabnega predmeta odločil za izbire, ki niso vezane na tehnične ali druge omejitve, ne ustvarja domneve, da so te izbire ustvarjalne v smislu avtorske pravice.

43. Dodati moram še zadnjo terminološko pripombo. Menim namreč, da se nevarnost zmede pojavi, kadar se za opredelitev izbire avtorja dela ali rezultata njegovega ustvarjanja uporabljata izraza „umetniški“ ali „estetski“. Drži, da je te izraze v nekaterih pomenih mogoče razumeti kot sopomenke „ustvarjalne izbire“. Prav tako je res, da z jezikom opisujemo dela uporabne *umetnosti*. Vendar se izraz „umetniški“ nanaša na vrednostno presojo v smislu razmeroma visoke stopnje umetniškega dosežka. Takšne presoje pa v avtorskem pravu niso upoštevne: varstvo nikakor ni pogojeno z umetniško (ali drugačno) kakovostjo dela, vključno z deli uporabne umetnosti. Izraz „estetski“ je mogoče razumeti tako, da se nanaša na vse izbire ustvarjalca, ki niso povezane s tehničnimi ali funkcionalnimi omejitvami. Vendar vsaka estetska izbira ne odraža nujno osebnosti ustvarjalca in tako ne zagotavlja izvirnosti.[16] Zato je po mojem mnenju bolj smotrno uporabljati formulacijo „svobodne in ustvarjalne izbire, ki odražajo osebnost avtorja“.

Upoštevanje ustvarjalnega procesa in namenov avtorja

44. Predložitveni sodišči natančneje sprašujeta, ali je treba izvirnost predmeta, za katerega se zahteva avtorskopravno varstvo, presojati ob upoštevanju namenov avtorja v ustvarjalnem procesu ali pa mora biti ta razvidna iz samega dela. Menim, da je odgovor mogoče izpeljati iz sodne prakse Sodišča v zvezi s pojmom „delo“.

45. Kot sem že opozoril, je v skladu s to sodno prakso za to, da se predmet lahko šteje za izviren, hkrati nujno in zadostno, da ta *odraža* osebnost njegovega avtorja in njegove svobodne in ustvarjalne izbire.[17] Uporaba izraza „odraža“ pa jasno kaže na to, da morajo biti take izbire in osebnost avtorja razvidni iz predmeta, katerega varstvo se zahteva. Zato ni dovolj, da se je ustvarjalec odločil za svobodne in ustvarjalne izbire, saj jih morajo tretje osebe še vedno zaznati v samem delu.

46. Zato je Sodišče menilo, da pojem „delo“ poleg izvirnosti nujno pomeni, da mora obstajati predmet, ki ga je mogoče dovolj natančno in objektivno opredeliti. Po eni strani morajo imeti namreč tako organi, ki so pristojni za varstvo izključnih pravic, povezanih z avtorsko pravico, možnost, da se jasno in natančno seznanijo s tako varovanim predmetom. To velja tudi za tretje osebe, v razmerju do katerih se lahko varstvo, ki ga zahteva avtor tega predmeta, uveljavlja. Po drugi strani potreba, da se v postopku opredelitve navedenega predmeta prepreči kakršna koli subjektivnost, ki škodi pravni varnosti, zahteva, da je bil ta predmet objektivno izražen.[18]

47. Ta zahteva po obstoju predmeta, ki ga je mogoče opredeliti kot delo, je odraz temeljnega načela avtorske pravice, v skladu s katerim niso varovane ideje, temveč le izrazi. Nameni avtorja pa spadajo med ideje. Varovani so le, če jih je avtor izrazil v delu, torej v predmetu, ki ga je

[16] Glej v tem smislu sodbo Cofemel (točke od 53 do 55).

[17] Glej sodbo Cofemel (točka 30 in navedena sodna praksa) ter točko 28 teh sklepnih predlogov.

[18] Glej sodbo Cofemel (točki 32 in 33 ter navedena sodna praksa).

mogoče opredeliti in ki je edini njihov upoštevni izraz. Zato sodišče, ki odloča o vprašanju izvirnosti predmeta, katerega varstvo se zahteva, svoje presoje ne more odločilno opreti na elemente, ki niso izraženi v samem predmetu.

48. Poleg tega je mogoče, da dokaz o namenih ustvarjalca predmeta, katerega varstvo se zahteva, preprosto ni na voljo pred sodiščem, ki odloča o tem vprašanju, ali da to sodišče meni, da tak dokaz ni prepričljiv. Edini element, ki ga je treba nujno predložiti sodišču, je zadevni predmet, sicer sodišče ne more sprejeti svoje odločitve.

49. Ta ugotovitev odgovarja tudi na vprašanje, ali morajo biti avtorjeve ustvarjalne izbire nujno zavestne. Te izbire je treba opredeliti in upoštevati tako, kot se pojavljajo v delu. Ker avtorjevi nameni niso odločilni, bi bilo odveč poskušati ugotoviti stanje avtorjeve zavesti med ustvarjalnim procesom.

50. Če pa je na voljo dokaz o ustvarjalčevih namenih, ga lahko sodišče, ki odloča o zadevi, skupaj z drugimi dokazi upošteva pri presoji izvirnosti zadevnega predmeta. Vendar se to ne more šteti za zadostno. Sodišče mora biti samo prepričano, da gre za predmet, ki odraža avtorjevo osebnost in njegove svobodne in ustvarjalne izbire. Samo v tem primeru lahko ugotovi izvirnost zadevnega predmeta in ga torej opredeli kot avtorskopravno varovano delo.

Upoštevanje drugih elementov

51. Predložitveni sodišči sprašujeta tudi, kakšen pomen je treba pri presoji izvirnosti dela uporabne umetnosti pripisati elementom, kot so uporaba vsakdanjega videza izdelka s strani ustvarjalca, navdih ustvarjalca iz obstoječih predmetov, ustvarjanje ali možnost ustvarjanja neodvisne podobne stvaritve ali celo okoliščine, nastale po stvaritvi dela, kot so njegova predstavitev na razstavah ali v muzejih ali, splošneje, priznanje dela v strokovnih krogih.

52. Sodišče je že navedlo, da mora sodišče, ki odloča o zadevi, za presojo, ali je sporni predmet izvirna stvaritev in je tako varovan z avtorsko pravico, upoštevati vse upoštevne elemente v sporu.[19] V zvezi s predhodnim patentom in učinkovitostjo oblike zadevnega predmeta za dosego enakega tehničnega učinka je Sodišče tako menilo, da ju je treba upoštevati le, če ti elementi omogočajo razkritje preudarkov, ki so bili upoštevani pri izbiri oblike zadevnega izdelka.[20]

53. Enako velja za okoliščine, ki sta jih navedli predložitveni sodišči. Vsi ti elementi so lahko okoliščine, ki so upoštevne za presojo izvirnosti dela. Vendar je treba pri tej presoji vedno upoštevati temeljni element: iskanje izraza svobodnih in ustvarjalnih izbir avtorja, ki odražajo njegovo osebnost, v delu.

54. Prvič, dejstvo, da ustvarjalec uporabi oblike vsakdanjega videza izdelka, samo po sebi ne izključuje izvirnosti. Te oblike se namreč lahko dopolnijo z izvirnimi oblikami. Delo, sestavljeno izključno iz oblik vsakdanjega videza, je lahko prav tako izvirno, če je avtor pri razporeditvi teh oblik izrazil ustvarjalno izbiro. Nasprotno pa predmet, sestavljen iz oblik vsakdanjega videza, ki so konvencionalno razporejene, ne more biti upravičen do avtorskopravnega varstva, tudi če bi ustvarjalec predmeta svobodno izbral ali razporedil te oblike, saj te izbire niso ustvarjalne.

[19] Sodba Brompton Bicycle (izrek).

[20] Sodba Brompton Bicycle (točka 36).

55. Drugič, kar zadeva navdih, lahko pride do različnih položajev. Če je novo delo različica drugega, prav tako izvirnega dela istega avtorja, je po mojem mnenju lahko v celoti varovano. Prevzeti ustvarjalni elementi namreč ostanejo prisotni v novem delu in so pečat osebnosti istega avtorja. Če pa v takšnem primeru ne gre za istega avtorja, je novo delo izpeljano ali navdihnjeno delo.[21] Vendar je lahko tudi takšno delo upravičeno do varstva, če – in v obsegu, v katerem – ima lastne ustvarjalne elemente. Varstvo je nato omejeno na te elemente.

56. Tretjič, čeprav avtorska pravica ne določa pogoja novosti, je lahko neodvisna stvaritev predmetov, ki so podobni ali celo enaki zadevnemu predmetu, pred njegovo stvaritvijo ali po njej, znak nizke stopnje ali celo neobstoja izvirnosti tega predmeta. Kot sem namreč že navedel[22], naj bi avtor z ustvarjalnimi izbirami, ki odražajo njegovo osebnost, ustvaril edinstveno delo, ki se razlikuje od tistih, ki so jih ali jih bodo neodvisno ustvarili drugi.

57. Ta preudarek pa se zlahka uporablja za kategorije del, pri katerih ustvarjalna svoboda avtorjev ni zelo omejena ali pri katerih je zaradi zapletenosti izrazne oblike ustvarjanje vzporedne stvaritve praktično nemogoče. Tu mislim zlasti na dela „čiste“ umetnosti ter glasbena in literarna dela.

58. Nasprotno pa v primeru del uporabne umetnosti, pri katerih različne omejitve močno omejujejo svobodo avtorjev in kjer je ustvarjalnih elementov pogosto malo, ni mogoče popolnoma izključiti, da sta dva avtorja sprejela zelo podobne ali celo enake odločitve in da so te izbire še vedno lahko ustvarjalne. Ustvarjanje ali možnost ustvarjanja neodvisne podobne stvaritve torej samo po sebi in brez drugih indicev o neobstoju izvirnosti ne more izključiti uporabnega predmeta iz avtorskopravnega varstva.

59. Nazadnje, četrtič, kar zadeva predstavitev predmeta na umetniških razstavah ali v muzejih in priznanje v strokovnih krogih, so te okoliščine zunanje in nastanejo po stvaritvi predmeta, katerega varstvo se zahteva. Sodišče pa je v točki 37 sodbe Brompton Bicycle določilo, da je treba presojo izvirnosti opraviti „ne glede na zunanje dejavnike in dejavnike po nastanku proizvoda“.

60. Vendar Sodišče tega pridržka ni prevzelo v izreku te sodbe, saj je razsodilo le, da mora sodišče, ki odloča o zadevi, preveriti, ali je predmet, katerega varstvo se zahteva, izviren „ob upoštevanju vseh dejanskih in pravnih elementov spora“. Zato navedeni pridržek razumem tako, da pojasnjuje, da zunanjih dejavnikov in dejavnikov, ki nastanejo po stvaritvi, ni mogoče šteti za odločilne za to preverjanje. Nasprotno pa so okoliščine, kot je predstavitev predmeta na umetniških razstavah ali v muzejih in priznanje v strokovnih krogih, lahko indic, ki potrjuje umetniško vrednost tega predmeta in s tem njegovo izvirnost. Čeprav sicer ni nujno, da ima predmet visoko umetniško kakovost, da bi ga bilo mogoče šteti za izvirnega, je po drugi strani mogoče domnevati, da se bo delo takšne kakovosti štelo za izvirno, saj je umetniška dejavnost prav ustvarjanje edinstvenih predmetov, ki nosijo pečat osebnosti njihovih avtorjev.

61. Poleg tega mora biti zadevni predmet zaradi svoje ustvarjalne vrednosti predstavljen na razstavi ali v muzeju. Lahko se namreč zgodi, da je neki model v strokovnih krogih na področju dizajna priznan zgolj zaradi svoje novosti, tehnične dovršenosti ali izjemne uporabne vrednosti, ne da bi imel ustvarjalne značilnosti, ki se zahtevajo za dela, varovana z avtorsko pravico. Predstavitev zadevnega predmeta na umetniških razstavah ali v muzejih in priznanje v strokovnih krogih torej nikakor nista potrebna in ne zadostujeta za ugotovitev izvirnosti predmeta, katerega varstvo se zahteva. Takšne okoliščine so lahko kvečjemu eden od indicev izvirnost.

[21] Kot „navdihnjeno delo“ štejem delo, ki ustvarjalnih elementov drugega dela ne prevzema kot takšnih, temveč je s temi elementi navdahnjeno na drug način.

[22] Glej točko 30 teh sklepnih predlogov.

Odgovor na vprašanja

62. Zato predlagam, naj se na prvo in drugo vprašanje za predhodno odločanje v zadevi C-580/23 ter na drugo in tretje vprašanje v zadevi C-795/23 odgovori, da je treba člen 2(a), člen 3(1) in člen 4(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da je predmet, ki odraža avtorjevo osebnost, s tem ko izraža njegove svobodne in ustvarjalne izbire (izvirni predmet), delo v smislu teh določb. Med neustvarjalne ne spadajo le izbire, ki jih narekujejo različne omejitve avtorja pri ustvarjanju zadevnega predmeta, ampak tudi tiste, ki, čeprav so svobodne, ne puščajo pečata avtorjeve osebnosti, ki daje zadevnemu predmetu edinstven vidik. Zlasti možnost uporabe svobodnih izbir med procesom ustvarjanja ne pomeni domneve, da so te izbire ustvarjalne. Pri presoji izvirnosti zadevnega predmeta se lahko upoštevajo okoliščine, kot so avtorjevi nameni v ustvarjalnem procesu, viri njegovega navdiha ter uporaba znanih oblik, možnost ustvarjanja neodvisne podobne stvaritve in priznanje predmeta v strokovnih krogih. Vendar te okoliščine nikakor niso odločilne, saj se mora sodišče, ki odloča o zadevi, samo prepričati, da gre za izvirni predmet, da ga lahko razglasi za avtorskopravno varovanega.

Presoja kršitve

63. S tretjim in četrtim vprašanjem za predhodno odločanje, za kateri predlagam, da se analizirata skupaj, predložitveno sodišče v zadevi C-580/23 v bistvu sprašuje, kako je treba presojati morebitno kršitev avtorjevih izključnih pravic na podlagi člena 2(a), člena 3(1) in člena 4(1) Direktive 2001/29. Natančneje, to vprašanje se nanaša, prvič, na to, ali mora biti zadevno delo prepoznavno v domnevno kršečem predmetu ali pa zadostuje enak celotni vtis, in drugič, na vpliv elementov, kot so „stopnja izvirnosti“ dela, enak navdih obeh predmetov v sporu in ustvarjanje ali možnost ustvarjanja neodvisne podobne stvaritve, na to presojo.

64. Uvodoma poudarjam pomen teh vprašanj za ohranitev ciljev obeh zadevnih sistemov varstva. Menim, da je pravilna uporaba meril vsakega od sistemov, ki omogočajo ugotovitev kršitve, enako pomembna kot pravilna uporaba meril za dodelitev varstva. Menim pa, da se razmišljanje, tako sodno kot doktrine, prepogosto osredotoča na ta drugi vidik v škodo prvega.

Merila za kršitev

65. Merila za ugotavljanje kršitve temeljijo na različnih logikah v obeh zadevnih sistemih varstva. V avtorskem pravu je kršitev posledica uporabe dela brez dovoljenja avtorja.[23] Ta uporaba lahko vključuje zlasti reproduciranje dela in morebiti poznejšo priobčitev tega reproduciranja javnosti ali distribuiranje kopij reproduciranega dela. V zvezi z reproduciranjem je Sodišče navedlo, da je lahko reproduciranje delno in se lahko nanaša celo na razmeroma majhen del dela, če je tak del sam po sebi avtorjeva lastna intelektualna stvaritev.[24] Sodišče je v zvezi s fonogrami prav tako v bistvu menilo, da mora biti reproduciranje, da bi pomenilo kršitev, zaznavno v kršečem predmetu.[25] To ugotovitev je po mojem mnenju mogoče prenesti na dela.

[23] In seveda zunaj izjem in omejitev izključnih pravic.

[24] Sodba z dne 16. julija 2009, Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, točka 48).

[25] Glej v tem smislu sodbo z dne 29. julija 2019, Pelham in drugi (C-476/17, EU:C:2019:624, točka 1 izreka).

66. Nasprotno pa v pravu modelov prevzemanje elementov varovanega predmeta nikakor ni nujno za ugotovitev kršitve. Obseg varstva na podlagi te pravice vključuje vsakršen videz izdelka, ki ne naredi drugačnega celotnega vtisa kot varovani model.[26] V tem sistemu varstva torej ni pomembno, ali je varovani model prepoznaven v domnevno kršečem predmetu, saj je pomemben celotni vtis, niti ali podobnost med predmetoma v sporu izhaja iz reprodukcije ali neodvisne stvaritve, saj je merilo varstva objektivno.

67. Tako mora sodišče, ki odloča o zadevi, za ugotovitev kršitve avtorske pravice ugotoviti, ali so bili ustvarjalni elementi varovanega dela, to je tisti, ki so izraz izbire, ki odraža avtorjevo osebnost, prepoznavno prevzeti v domnevno kršečem predmetu. Seveda lahko prevzemanje ustvarjalnih elementov v istovrstnem uporabnem predmetu prav tako pripelje do ugotovitve, da med predmetoma v sporu ni drugačnega celotnega vtisa. Vendar to ne more zadostovati za ugotovitev kršitve avtorske pravice in v praksi tega sodišče sploh ne bi smelo izpostavljati. V avtorskem pravu se dve deli ne razlikujeta po celotnem vtisu, temveč po podrobnostih, ki ju individualizirajo na edinstven način.

Upoštevanje drugih elementov

68. Prvič, kar zadeva upoštevanje „stopnje izvirnosti“ kot odločilnega dejavnika obsega varstva, menim, da je to skladno z logiko prava modelov. V tem sistemu se namreč tako lastnosti predmeta, ki zagotavljajo varstvo, kot tudi kršitev tega varstva presojajo s primerjavo celotnih vtisov, ki jih ustvarita zadevna modela, pri čemer se pri tej primerjavi upošteva stopnja svobode ustvarjalca.[27] Raven individualne narave tako določa obseg varstva.

69. V avtorskem pravu pa ta logika ni potrebna. Izvirnost namreč ni odvisna od razlike med varovanim delom in drugimi predmeti, temveč je neločljivo povezana z delom in je posledica osebnega pečata avtorja. Če je delo izvirno, je varovano zlasti pred reproduciranjem ustvarjalnih elementov, ne glede na „intenzivnost“, s katero je avtor to ustvarjalnost izrazil. Sodišče je tako izrecno navedlo, da obseg varstva na podlagi Direktive 2001/29 ni odvisen od stopnje avtorjeve ustvarjalne svobode in da je torej enak za vsa dela, ki spadajo na področje uporabe te direktive.[28]

70. To seveda velja ob upoštevanju pravila, da je v primeru delne reprodukcije dela kršitev avtorske pravice le prepoznavno prevzemanje ustvarjalnih elementov.[29] Vendar pa v primeru takšnega prevzemanja dejstvo, da so bili spremenjeni elementi, ki niso ustvarjalni, ne pomeni, da ni mogoče ugotoviti kršitve.

71. Drugič, kar zadeva skupni vir navdiha obeh predmetov v sporu, lahko pride do različnih položajev, vendar načelo ostaja enako, in sicer ugotovitev zaznavne reprodukcije ustvarjalnih elementov. Če je predmet, katerega varstvo se zahteva, sestavljen iz znanih elementov, od katerih je izvirna le razporeditev, reprodukcija te razporeditve pomeni kršitev, medtem ko zgolj prevzemanje znanih elementov ne pomeni kršitve. Če sta predmeta v sporu navdihnjena z istim prejšnjim predmetom ali modelom, so izvirni le „novi“ ustvarjalni elementi v izpeljanem delu in samo prevzemanje teh novih elementov pomeni kršitev tega dela. Nazadnje, zgolj sledenje istemu umetniškemu slogu ali smeri kot avtor prejšnjega dela, seveda ne pomeni kršitve, če niso prevzeti ustvarjalni elementi tega dela.

[26] Glej člen 9 Direktive 98/71 in člen 10 Uredbe št. 6/2002.

[27] Večja kot je ta stopnja svobode, bolj se morata modela v sporu razlikovati, da ustvarita drugačen celotni vtis.

[28] Glej v tem smislu sodbo Cofemel (točka 35 in navedena sodna praksa).

[29] Glej točko 65 teh sklepnih predlogov.

72. Tretjič, kar zadeva možnost ustvarjanja neodvisne podobne stvaritve, kot sem že omenil [30], v primeru del uporabne umetnosti, pri katerih je ustvarjalni prostor avtorjev razmeroma omejen, takšna možnost ni izključena, tudi če obstaja določena stopnja izvirnosti. V sporu o glavni stvari v zadevi C-580/23 družba Mio med drugim trdi, da je bil njen domnevno kršeči model razvit neodvisno in da ne gre za reprodukcijo modela družbe Asplund. Če bi predložitveno sodišče na podlagi upoštevnih elementov spora o glavni stvari ugotovilo, da to dejansko drži, bi ugotovilo neobstoj kršitve. Nasprotno pa zgolj možnost ustvarjanja neodvisne podobne stvaritve ne more upravičiti zavrnitve avtorskopravnega varstva, če je bila ugotovljena reprodukcija ustvarjalnih elementov.

Odgovor na vprašanja

73. Zato predlagam, naj se na tretje in četrto vprašanje za predhodno odločanje v zadevi C-580/23 odgovori, da je treba člen 2(a), člen 3(1) in člen 4(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da mora sodišče, ki odloča o zadevi, za ugotovitev kršitve avtorske pravice ugotoviti, ali so bili ustvarjalni elementi varovanega dela prepoznavno prevzeti v domnevno kršečem predmetu. Zgolj neobstoja drugačnega celotnega vtisa med obema predmetoma v sporu ni mogoče šteti za zadosten razlog za ugotovitev takšne kršitve. Pojem „stopnja izvirnosti“ varovanega dela za to presojo ni upošteven. Čeprav ustvarjanje neodvisne podobne stvaritve ne pomeni kršitve avtorske pravice, pa zgolj možnost ustvarjanja take neodvisne stvaritve ne upravičuje zavrnitve avtorskopravnega varstva, če je bila ugotovljena reprodukcija ustvarjalnih elementov varovanega dela.

Predlog

74. Glede na vse navedeno Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki sta jih predložila Svea Hovrätt Patent- och marknadsöverdomstolen (pritožbeno sodišče, ki zaseda v Stockholmu kot pritožbeno sodišče za intelektualno lastnino in gospodarske zadeve, Švedska) in Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), odgovori:

1) V pravu Unije ni razmerja pravilo-izjema med varstvom na podlagi prava modelov in avtorskopravnim varstvom, zaradi katerega bi pri presoji izvirnosti del uporabne umetnosti veljale strožje zahteve kot pri drugi vrsti del.

2) Člen 2(a), člen 3(1) in člen 4(1) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi

   je treba razlagati tako, da

   je predmet, ki odraža avtorjevo osebnost, s tem ko izraža njegove svobodne in ustvarjalne izbire (izvirni predmet), delo v smislu teh določb. Med neustvarjalne ne spadajo le izbire, ki jih narekujejo različne omejitve avtorja pri ustvarjanju zadevnega predmeta, ampak tudi izbire, ki, čeprav so svobodne, ne puščajo pečata avtorjeve osebnosti, ki daje zadevnemu predmetu edinstven vidik. Zlasti možnost uporabe svobodnih izbir med procesom ustvarjanja ne pomeni domneve, da so te izbire ustvarjalne. Pri presoji izvirnosti zadevnega predmeta se lahko upoštevajo okoliščine, kot so avtorjevi nameni v ustvarjalnem procesu, viri njegovega navdiha ter uporaba znanih oblik, možnost ustvarjanja neodvisne podobne stvaritve in priznanje

[30] Glej točko 58 teh sklepnih predlogov.

predmeta v strokovnih krogih. Vendar te okoliščine nikakor niso odločilne, saj se mora sodišče, ki odloča o zadevi, samo prepričati, da gre za izvirni predmet, da ga lahko razglasi za avtorskopravno varovanega.

3) Člen 2(a), člen 3(1) in člen 4(1) Direktive 2001/29/ES

je treba razlagati tako, da

mora za ugotovitev kršitve avtorske pravice sodišče, ki odloča o zadevi, ugotoviti, ali so bili ustvarjalni elementi varovanega dela prepoznavno prevzeti v domnevno kršečem predmetu. Zgolj neobstoj drugačnega celotnega vtisa med obema predmetoma v sporu ni mogoče šteti za zadosten razlog za ugotovitev takšne kršitve. Pojem „stopnja izvirnosti“ varovanega dela za to presojo ni upošteven. Čeprav ustvarjanje neodvisne podobne stvaritve ne pomeni kršitve avtorske pravice, pa zgolj možnost ustvarjanja take neodvisne stvaritve ne upravičuje zavrnitve avtorskopravnega varstva, če je bila ugotovljena reprodukcija ustvarjalnih elementov varovanega dela.